

5. Ипполитова Н.А., Князева О.Ю., Савова М.Р. Русский язык и культура речи : учебник под ред. Н.А. Ипполитовой. – М. : ТК Велби Изд-во Проспект, 2005. – С. 93.

6. Лозовский В.Н. Информация, информатика, реальность: Учебное пособие. / Владимир Николаевич Лозовский. – 2-е изд., испр. – СПб. : Лань, 2008. – 96 с.

7. Матвеева Т.В. Учебный словарь: русский язык, культура речи, стилистика, риторика /Тамара Вячеславовна Матвеева. – М. : Наука, 2003. – С. 243.

8. Русский язык и культура речи: Учебник. – 2-е изд., перераб. и доп. / Под ред. проф. О.Я. Гойхмана – М. : ИНФРА-М, 2009 – 240с.

9. Русский язык: энциклопедия, под ред. Ю.Н. Караулова. – М. : Большая рос. энциклопедия, 2003. – С. 303

10. Семакин И.Г., Залогова Л.А., Русаков С.В., Шестакова Л.В. Информатика: базовый курс для 9 кл. – М. :Бином. Лаборатория знаний, 2005. – 371 с.

11. Философский энциклопедический словарь / Гл. редакция Ильичев Л.Ф., Федосеев П.Н., Ковалев С.М., Панов В.Г. – М. : Сов. Энциклопедия, 1983. – 840 с.

*Статтю рекомендовано до друку
кандидатом філологічних наук, доцентом кафедри
іноземної філології і методики навчання
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди»
Скляренко О.Б.*

Стаття надійшла до редакції 12 лютого 2017 року

УДК 378.147:811.112.2'25

*Наталія Марченко
(м. Переяслав-Хмельницький, Україна)*

КЕЙС-МЕТОД ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

Стаття присвячена характеристиці та аналізу кейс-методу як засобу формування граматичної компетенції майбутніх перекладачів німецької мови. Кейс-метод дає змогу навчитися поєднувати теоретичні знання з реаліями життя, перетворювати абстрактні знання в цінності й уміння. Характер міжмовної комунікації зумовлює множинність варіантів перекладу одних і тих самих відрізків оригіналу. Кейс-метод, або метод ситуаційних вправ, призначений для отримання знань із навчальних дисциплін, змістовна частина яких дуже швидко змінюється з розвитком сучасних технологій. Результатом застосування даного методу є не тільки отримані знання, а й професійні навички та вміння адаптуватися до ситуації.

Ключові слова: кейс-метод, майбутній перекладач німецької мови, граматична компетенція, професійні навички, пізнавальна активність, проблемні ситуації

Стаття посвячена характеристиці і аналізу кейс-метода як способу формування граматическої компетенції майбутнього перекладача німецького мови. Кейс-метод дає можливість навчитися об'єднувати теоретичні знання з реальністю життя, перетворювати абстрактні знання в цінності і вміння. Характер міжмовної комунікації передбачає множинність варіантів перекладу одних і тих же фрагментів оригіналу. Кейс-метод, або метод ситуативних вправ, призначений для отримання знань по навчальним дисциплінам, змістовна частина яких швидко змінюється з розвитком сучасних технологій. Результатом використання даного методу є не тільки отримані знання, а і професійні вміння і навички адаптуватися до ситуації.

Ключевые слова: кейс-метод, будущий переводчик немецкого языка, грамматическая компетенция, профессиональные навыки, познавательная активность, проблемные ситуации.

The article reveals the characteristics and analyses of case method as a mean of grammar competence formation of the future translators into German. Case method gives possibility to combine theoretical knowledge with real life, to transform abstract terms into values and abilities. The character of interlingual communication enables translation varieties of the same original abstracts. Case method or the method of situational exercises was created for knowledge obtaining of educational subjects, which content part changes quickly with modern technology development. The result of this method usage is not only knowledge obtaining but also professional skills and abilities to adapt to situation.

Key words: case method, future translator into German, grammar competence, professional skills, cognitive activity, problem situation.

В останні роки різко змінилося соціальне замовлення на спеціалістів, які володіють іноземною мовою. Держава потребує фахівців із знаннями іноземної мови на високому рівні, професіоналів, які прагнуть до всього інноваційного та прогресивного, які готові до запровадження нових, свіжих ідей. Активізація ділових та економічних відносин України із зарубіжними країнами зумовила потребу в спеціалістах, які б могли забезпечувати високий рівень взаємовигідних стосунків між представниками нашої держави та її іноземними партнерами. Тому однією з найважливіших умов підвищення якості підготовки фахівців у вищих навчальних закладах є максимальна орієнтація на особливості професійної діяльності спеціаліста.

Перекладацька діяльність у сучасному світі набуває дедалі більших масштабів і все більшу соціальну значущість. Зростаюча проблема в співпраці та спілкуванні між країнами різних мов та традицій вимагає певних

радикальних змін у підході до викладання іноземних мов. У сучасних навчальних закладах повинні впроваджуватись нові, сучасні методики навчання, які б полегшили засвоєння знань в учнів і стимулювали б у них саморозвиток.

Одним із засобів підвищення ефективності пізнавальної активності учнів є використання в навчальному процесі інтерактивних технологій навчання. При інтерактивній технології (або кейс-технології) відбувається вироблення знань, а не оволодіння готовими знаннями.

Проблема впровадження кейс-технологій у практику вищої професійної освіти сьогодні є вельми актуальною, що зумовлено двома тенденціями. Перша впливає із загальної спрямованості розвитку освіти, її орієнтації не стільки на отримання конкретних знань, скільки на формування професійної компетентності, умінь і навичок розумової діяльності, розвиток здібностей особистості, серед яких особлива увага надається здібності до навчання, умінню опрацьовувати величезні масиви інформації. Друга – із розвитку вимог до якості фахівця, який повинен володіти необхідним набором компетенцій, що дадуть йому змогу організувати пошук оптимальних рішень у різних ситуаціях, відрізнитися системністю і ефективністю дій у нових умовах [4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що інтерактивні групові методи навчання інтенсивно розробляли такі вчені-психологи, як Л. Асімова, Н. Богомолова, Ю. Ємельянов, Д. Кавтрадзе, А. Смолкін та ін. Проблемі використання кейсів у підготовці майбутніх фахівців присвячені дослідження Е. Ф. Зеєра, Л. Г. Каніщенко, П. М. Шеремета та ін. Розроблений англійськими науковцями Ф. Едейем, К. Єйтс та М. Шевером кейс-метод, метод аналізу ситуацій набув популярності у Великобританії, США, Німеччині, Данії та інших країнах.

Протягом останнього часу активно вивчаються особливості методики викладання перекладу (Л. С. Бархударов, І. О. Зимня, В. М. Комісаров, Р. К. Міньяр-Белоручев, Л. К. Латишев, В. І. Провоторов, Ф. Пфлойшнер, Г. А. Самійленко, І. І. Халєєва, Г. В. Чернов, А. Д. Швейцер, А. Ф. Ширяєв та ін.). Важливість вдосконалення практичних навиків усного перекладу майбутніх перекладачів знайшла своє відображення в дослідженнях М. Л. Авраменко, І. С. Алексєєвої, О. М. Гона, Г. М. Мірама, Г. А. Самойленко, тощо.

Упровадження кейс-методу в процесі навчання майбутніх перекладачів, а особливо в процесі формування граматичної компетенції, не знайшло належного висвітлення в методичних дослідженнях і залишається практично не реалізованим.

Метою статті є аналіз кейс-методу як засобу формування граматичної компетенції майбутніх перекладачів німецької мови.

Кейс-метод, або метод «case-study», уперше був випробуваний у Гарвардській бізнес школі в 20-х роках ХХ століття. В Україні він почав використовуватись деякими викладачами іноземних мов лише нещодавно. Цей метод можна розглядати як опис реальної ситуації, як «шматочок»

реального життя. Більш загальне визначення звучить як «події, які реально відбулися в тій чи іншій сфері діяльності та описані авторами для того, щоб спровокувати дискусію в навчальній аудиторії, підштовхнути студентів до обговорення та аналізу ситуації, прийняття рішення» [1, с. 5]. Метод «case-study» не вимагає великих матеріальних і часових витрат і припускає варіативність навчання. Це ділова гра в мініатюрі, так як поєднує в собі професійну діяльність з ігровою. Сутність даної технології полягає в тому, що навчальний матеріал подається учням у вигляді мікропроблем, а знання здобуваються в результаті їх активної дослідницької та творчої діяльності з розробки рішень. Учням пропонується осмислити ситуації, які передбачають необхідність вирішення проблеми. Інтегративність даного методу відображається в тому, що він має на меті розвинути в студентів як комунікативні, так і професійні навички. Багаторівневість характеризується тим, що в рамках одного і того ж кейса можна застосовувати різні підходи для формування міжкультурної комунікативної компетенції [1, с. 12].

Хоча своєю діяльністю перекладач задовольняє не особисту, а суспільну потребу і при цьому керується не особистим мотивом, а мотивом, запропонованим йому суспільством, метою перекладацької діяльності є «виробництво мовних висловлювань з певного соціального замовлення» [3]. Але навчання перекладу має не тільки суто прикладне значення – створення в учнів необхідної перекладацької компетенції. Воно виконує також важливі загальнолінгвістичні та загальноосвітні функції. Заняття перекладом спонукають учнів звертати увагу на найтонші нюанси семантики та конотативних аспектів мовних одиниць, розкривають своєрідність системної організації та функціонування мов, особливості «картини світу», створюваної кожним мовою, загальне і особливе в культурі і мисленні представників різних мовних колективів. Створення перекладацької компетенції сприяє всебічному розвитку особистості майбутніх перекладачів: формує в них уважність і почуття відповідальності, вміння користуватися довідниками та додатковими джерелами інформації, робити вибір, швидко приймати правильні рішення, виявляти і зіставляти численні лінгвістичні та екстралінгвістичні дані. Професійна підготовка перекладача передбачає високу культуру, широку енциклопедичну ерудицію, комунікабельність, такт, постійне поповнення знань, розмаїття інтересів.

У процесі навчання перекладу повинні вивчатися не способи перекладу використовуваного навчального матеріалу (тексту, вислову, слова), а методи вирішення типових перекладацьких завдань і стратегія пошуку індивідуальних творчих рішень. У цьому сенсі навчання перекладу передбачає вміння виділяти в навчальному матеріалі типові перекладацькі завдання і формулювати загальні принципи та приватні прийоми їх вирішення. У різних видах перекладу можуть застосовуватися як загальні принципи та прийоми, так і специфічні методи для кожного виду.

Характер міжмовної комунікації зумовлює принципову множинність варіантів перекладу одних і тих самих відрізків оригіналу. У зв'язку з цим у процесі навчання перед студентами не ставиться завдання створити єдино

правильний (або оптимальний) переклад передбачуваного тексту. Разом із тим процес навчання включає критичну оцінку навчальних перекладів і відхилення неприйнятних варіантів.

У процесі навчання перекладу повинні вивчатися не способи перекладу використовуваного навчального матеріалу (тексту, вислову, слова), а методи вирішення типових перекладацьких завдань і стратегія пошуку індивідуальних творчих рішень. У цьому сенсі навчання перекладу передбачає вміння виділяти в навчальному матеріалі типові перекладацькі завдання і формулювати загальні принципи та приватні прийоми їх вирішення. У різних видах перекладу можуть застосовуватися як загальні принципи та прийоми, так і специфічні методи для кожного виду[3].

Використання в процесі навчання майбутніх перекладачів німецької мови кейс-методу надає можливість розвивати інтелектуальні навички майбутніх кваліфікованих робітників, які будуть їм потрібні в подальшому навчанні і в професійній діяльності, сприяє досягненню успіхів у формуванні їхньої технологічної культури.

М. В. Артюшина, Я. Ю. Білоконь та інші в методичних рекомендаціях для педагогічних працівників та працівників навчально-методичних центрів визначили основні компоненти застосування кейс-методу, як особистісно-розвивальної педагогічної технології:

– цільовий компонент, що відображає мету (загальну і конкретну), включає мисленнєве передбачення кінцевого результату процесу навчання; розвиток учня як суб'єкта навчальної діяльності, створення належних умов для активного оволодіння знаннями та реалізації творчого потенціалу;

– мотиваційний компонент висвітлює наявність в учня глибокої внутрішньої мотивації та мотивації до спільної діяльності;

– змістовий компонент охоплює зміст навчального матеріалу, відображений у різноманітних кейсах, розподілених за тематикою занять; самостійний пошук та оволодіння знаннями;

– операційно-діяльнісний компонент визначається формами й методами навчання, розвитком учнів; діяльністю викладача щодо управління навчально-виховним процесом, тобто власне технологічним процесом; включає алгоритм і доцільні способи розв'язання конкретних ситуацій у практичній діяльності;

– контрольно-регуляційний компонент пов'язується з досягнутими результатами у процесі навчання, що є важливим стимулом навчатися; контроль викладача за обсягом матеріалу, що вивчається, ходом навчання є опосередкованим; присутній постійний зворотний зв'язок з учнями; викладач є організатором, консультантом;

– рефлексивний компонент – оцінка викладача формується на основі врахування активності кожного учня, докладених ним зусиль, способу спілкування, вміння співпрацювати [2].

Кейс – це опис конкретної ситуації, який використовують як педагогічний інструмент, що допомагає студентам:

- краще та глибше засвоїти граматичний матеріал з даної теми;
- дає можливість на практиці застосувати набуті теоретичні знання та перевірити правильність своїх власних ідей чи висунутих гіпотез;
- підвищує рівень інтересу до поданої теми;
- поглибити знання з теми;
- розвинути здатність до аналізу та критичне мислення, здатність до швидкого прийняття рішень, здатність до пошуку інших варіантів вирішення проблеми [6].

Кейс-метод має сильні сторони, до яких можна віднести: можливість роботи в групах на єдиному проблемному полі; використання короткої інформації, яка знижує ступінь невизначеності в умовах ліміту часу; використання принципів проблемного навчання; можливість отримання студентами не тільки знання, а й глибоке осмислення теоретичних концепцій; можливість створення нових моделей діяльності; розвиток навичок найпростішого узагальнення інформації. Даний метод допоможе майбутнім перекладачам засвоїти граматичні структури у різних мовних середовищах.

Єдиного стандарту щодо кейсів не існує, тому кожен викладач має свободу дій. Кейс-ситуації можуть бути різні за розміром, формою, описом ситуації тощо. Зазвичай, до кейсу можуть додаватись різні таблиці, малюнки, зображення, які полегшують сприймання студентами інформації та надають кейс- ситуації більшої наочності.

Серед основних елементів, які повинні бути подані в ситуації, О. Л. Тульська визначила такі :

- середовище, тобто місце чи місця де відбувається дія;
- тема, тобто про що йдеться в ситуації;
- проблемні питання, які виникають та потребують вирішення;
- певна висхідна інформація по ситуації;
- спосіб вирішення ситуації, тобто як треба вирішити проблему: творчо, дедуктивно, індуктивно;
- аналіз ситуації, тобто потрібно знайти єдине рішення (закритий кейс), або декілька альтернативних рішень (відкритий кейс);
- час, який потрібен для вирішення ситуації [7].

Отже, кейс-метод – інтерактивний метод, який має на меті вчити студентів вирішувати складні ситуації й при цьому вчитись та застосовувати вже набуті знання. Кейс-ситуація викликає інтерес та активізує студента, змушуючи його думати, аналізувати, прогнозувати тощо. Більш того, вирішення ситуації виховує у студентів вміння не просто щось завчати, а розуміти та використовувати вивчену інформацію, вибудовувати алгоритми та схеми до вирішення ситуації. Цей метод широко використовується в європейських школах та університетах, тому вважаємо, що даний метод можна сміливо вводити в практику.

Пропонований метод дає змогу навчитися поєднувати теоретичні знання з реаліями життя, перетворювати абстрактні знання у цінності і

вміння. Кейс-метод, або метод ситуаційних вправ, призначений для отримання знань з навчальних дисциплін, змістовна частина яких дуже швидко змінюється з розвитком сучасних технологій. Результатом застосування даного методу є не тільки отримані знання, а й професійні навички, майбутній кваліфікований перекладач не тільки отримує знання, у процесі роботи над кейсом розвивається його система цінностей, професійних позицій, життєвих установок [5].

Педагогічний потенціал кейс-методу значно вищий ніж педагогічний потенціал традиційних методів навчання перекладачів. Він має велике виховне значення з позиції формування особистісних якостей: креативності; працьовитості; готовності взяти на себе відповідальності за результати власного аналізу ситуації і за роботу всієї групи; впевненості в собі; розвиток вольових якостей, цілеспрямованості; здатності до конкурентоспроможності; соціально активної і життєво компетентної особистості, здатної до саморозвитку, самовдосконаленню і самореалізації. З другого дає можливість самому викладачу самовдосконалюватись, по-іншому мислити й діяти та оновлювати власний творчий потенціал.

На сьогодні відчувається величезний дефіцит кейсів, які можуть бути використані викладачами в процесі навчання майбутніх перекладачів граматики німецької мови. Тому перед педагогом, який бажає використати даний метод, постає питання самостійного розроблення й написання кейсів. Подальшого розгляду набуде розробка кейсів для формування граматичної компетенції німецької мови в процесі навчання перекладачів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Долгоруков А.М. Case study как способ понимания: практическое руководство для тьютера системы открытого образования на основе дистанционных технологий / А.М. Долгоруков. – М. : Центр интенсивных технологий образования, 2002 – С. 22 – 24.

2. Застосування особистісно-розвивальних педагогічних технологій у підготовці майбутніх кваліфікованих робітників (методичні рекомендації для педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів, працівників науково-навчально-методичних центрів (кабінетів) професійно-технічної освіти МОН України) / [М.В. Артюшина, Я.Ю. Білоконь, І.Б. Дремова, О.Б. Кошук, І.А. Мося, Т.М. Пащенко, Г.М. Романова]; за ред. Г.М. Романової. – К. : Ін-т проф.-тех. освіти НАПН України, 2014. – 132 с.

3. Казакова Т.А. Практические основы перевода / Т.А. Казакова. – Санкт-Петербург, СПб.: «Издательство Союз», 2001 – 320 с.

4. Наумова М. Использование метода case-study в преподавании экономических дисциплин в высших учебных заведениях [Электронный ресурс] / М. Наумова, Л. Гладкова. – Режим доступа : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Gnvp/2012_8_2Z9.pdf.

5. Пащенко Т.М. Кейс-метод як сучасна технологія навчання спеціальних дисциплін [Електронний ресурс] / Т.М. Пащенко // Молодь і ринок: Щомісячний науково-педагогічний журнал Дрогобицького

державного педагогічного університету імені Івана Франка, 8. – Режим доступу : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/10441>.

6. Скринник З.Е. Проведення індивідуального заняття за методом аналізу конкретних навчальних ситуацій (casestudy) / З.Е. Скринник // Психологія і педагогіка. Навчально-методичний посібник. – Львів : ЛІБС УБС НБУ, 2012. – 145 с.

7. Тульська О.Л. Використання методів ситуативного моделювання у формуванні професійної культури майбутніх екологів / О.Л. Тульська // Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Збірник наукових праць. – Випуск 7 (50). – 2013. – С. 187–189.

*Статтю рекомендовано до друку
кандидатом філологічних наук, доцентом кафедри
іноземної філології і методики навчання
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди»
Скляренко О.Б.
Стаття надійшла до редакції 20 лютого 2017 року*

УДК 378.147

Олена Полінок
(м. Київ, Україна)

ТИПОЛОГІЧНА КЛАСИФІКАЦІЯ ВИДІВ ПРОЕКТІВ

У статті описано типологію навчальних проектів за різними класифікаційними ознаками: за діяльністю, яка домінує в проекті; за предметно-змістовою галуззю знань; за характером координації проекту; за характером контактів; за кількістю учасників; за тривалістю виконання проекту; за ступенем складності; за характером партнерських взаємодій між учасниками проектування; за характером цільових установок; за професійною спрямованістю; за взаємозалежністю з іншими проектами; за рівнем самостійності виконання; за часом виконання; за кінцевим результатом; за формою й методами організації; за сутнісними характеристиками. Запропоновано власну класифікацію проектів, апробованих на уроках української мови, – фонетичні, лексико-фразеологічні, граматичні, правописні, риторичні – відповідно до змісту розділів чинної програми з української мови; а також аспектні та креативно-мовленнєві проекти – залежно від домінуючих видів навчальної й мовленнєвої діяльності учнів. Акцентовано, що попри різні підходи до класифікації, у педагогічному контексті проекти розглядаються як результат навчального проектування.

Ключові слова: *проект, види проектів, метод проектів, класифікація проектів.*

В статті описано типологію учебных проектов по различным классификационным признакам: по деятельности, доминирующей в проекте; по предметно-содержательной области знаний; по характеру координации